

Srovnání pracujících mužů a žen ve věku 50+ v Evropě

Jedním z aktuálních témat týkající se starší generace je její zapojení na trhu práce. Vzhledem k zvyšování kvality lidského života se lidé dožívají vyššího věku. Populace stárne a dochází k postupnému zvyšování počtu osob starších 65 let, naopak osob v produktivním věku a dětí bude méně. S ohledem na tyto demografické trendy je nutné upravovat stávající důchodový systém a hledat cesty k tomu, aby byl funkční a udržitelný.

V řadě evropských států proto došlo k reformám, které v první řadě prodlužují věk odchodu do důchodu, srovnávají tento mezník, aby byl pro obě pohlaví stejný (tedy ženy ne dříve než muži), a také řeší podporu prodloužení pracovního života. Jsou zaváděna opatření týkající se úpravy pracovních podmínek osob v předdůchodovém věku, aktivní politiky zaměstnanosti, vzdělávacího systému, dále znevýhodňování odchodu do předčasného důchodu a jiné.

Jak ale vypadá současná situace starších pracujících v jednotlivých zemích EU, jak je generace osob ve věku 50 – 74 let zapojená do pracovního procesu?

Ke srovnání byla použita data čtvrté vlny SHARE, která zachycují situaci v roce 2011. Pro účely analýzy jsou za pracující považováni ti, kteří v dotazníku uvedli, že v posledním roce vykonali nějakou práci (i v rozsahu několika hodin týdně), za kterou dostali zapláceno, a to ať už pobírají starobní důchod či ne.

Datový soubor lze pomyslně rozdělit do několika geopolitických oblastí. Jednak je to oblast centrální Evropy, kam spadají jak Česká republika, tak také Německo s Rakouskem a státy Polsko, Maďarsko a Slovinsko (v tabulce označené jako východní státy). Další oblastí je Skandinávie (v datech reprezentováno Švédskem a Dánskem), západní státy (Belgie, Nizozemí, Francie a Švýcarsko) a jižní státy (Itálie a Španělsko).

Co je **SHARE**?

SHARE (Survey of Health, Ageing, and Retirement in Europe) spočívá ve vytvoření celoevropského časosběrného datového souboru zahrnujícího osoby starší 50ti let a jejich rodiny.

Mezi hlavní témata tohoto multidisciplinárního výzkumu patří: demografie a rodina; vzdělání; tělesné a duševní zdraví, zdravotní péče a rizika, kognitivní funkce; zaměstnání a důchod, vzájemná pomoc a finance v rodině, bydlení, příjmy a spotřeba domácnosti, majetek; sociální podpora, aktivity, životní historie, kvalita života, perzekuce, očekávání do budoucnosti a další témata.

Výsledkem je unikátní soubor dat poskytující od roku 2006 informace o stavu, historii a vývoji české a evropské společnosti. Data se sbírají každé dva roky, na začátku roku 2015 proběhne sběr již 6. vlny sběru dat (5. vlny v České republice).

Více informací naleznete na:
<http://share.cerge-ei.cz>
www.share-project.org

Grafy 1 – 5 Podíl pracujících v jednotlivých věkových kategoriích podle oblasti a pohlaví (*pozn. – pro kategorii 50 – 54 let nebylo dostatek relevantních dat)

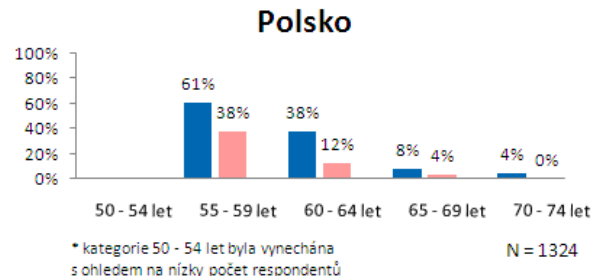
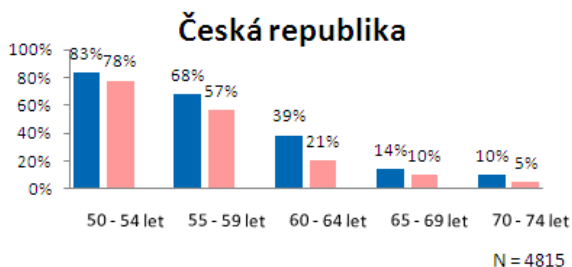
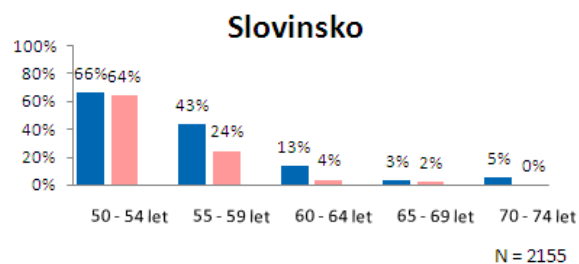
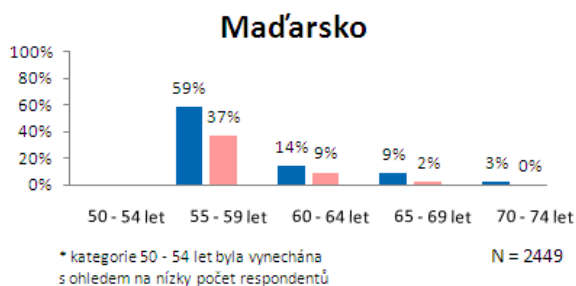
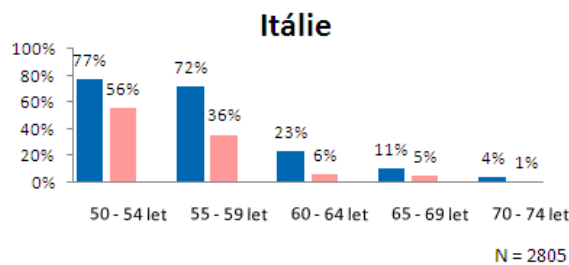
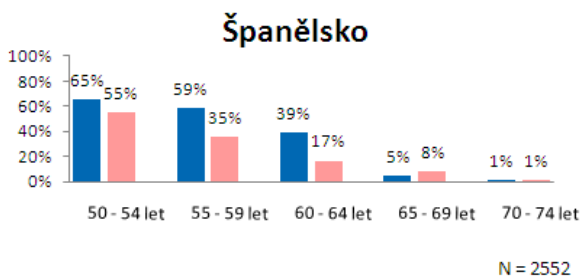
Již přehledové grafy 1 až 5 ukazují, že skandinávské země vykazují ve všech sledovaných kategoriích vysokou míru zapojení osob do pracovního procesu. V kategorii 60 – 64 let pracují zhruba tři čtvrtiny obyvatel. U Němců a Rakušanů je to dvě třetiny mužů a polovina žen.

Jižní, východní státy a ČR

Při porovnání sledovaných ukazatelů u daných oblastí vykazují podobné charakteristiky jižní a východní státy. Pro lepší srovnání byly vytvořeny pro tyto země samostatné grafy, k nimž byl přidán graf České republiky.

Ve věkové kategorii 55 – 59 let pracují zhruba dvě třetiny mužů a jen třetina žen. V České republice je v porovnání s ostatními zkoumanými státy zapojení žen daleko vyšší (57 %), naopak ve Slovinsku pracuje v této generaci méně mužů i žen.

V generaci šedesátníků (myšlen věk 60 – 64 let) lze ve sledovaných zemích najít přibližně třetinu pracujících mužů a 10 % pracujících žen. V Maďarsku a Slovinsku jsou podíly pracujících ještě nižší, pracuje přibližně jeden šedesátiletý muž ze šesti svých vrstevníků, zapojení žen této věkové kategorie je v porovnání s jinými zeměmi také nižší. Naopak v České republice lze sledovat vyšší zapojení zejména žen (21 %). (Pro srovnání – například v Německu pracuje v této generaci 67 % mužů a 54 % žen, ve Švýcarsku je to 72 % mužů a 49 % žen.)

■ muži ■ ženy

Grafy 6 – 11 Podíl pracujících v jednotlivých věkových kategoriích podle pohlaví ve vybraných zemích

Obecným trendem, který lze nalézt ve všech zkoumaných zemích, je vyšší pracovní zapojení mužů oproti ženám, a to bez ohledu na věkovou kategorii. To může být dáno jednak tradičními hodnotami, které jsou u starší generace více zakořeněné – muž jako hlava rodiny, který ji má zabezpečit financemi, a žena zajišťuje spíše chod domácnosti, případně se stará o vnoučata apod. Dále je možno vidět příčinu tohoto rozdílu v nastavení důchodových systémů – v některých zemích odcházely ženy do důchodu dříve než muži, i s ohledem na počet narozených dětí. Z toho vyplývá i postoj společnosti k trhu práce, pokud jde o období před odchodem do důchodu - upřednostnění mladších uchazečů pracovním pohovoru, částečná rezignace na hledání nového místa, stereotypní jednání vůči těmto osobám apod. K tomu je také možné poznamenat fakt, že muži všeobecně jsou vzdělanější a zastávají vyšší pracovní pozice.

Zdroj: Data SHARE, 4. vlna, zdarma dostupná na www.share-project.org

Kontakt a další informace:

Podrobné informace o projektu SHARE, včetně všech publikací a přístupu k datům, jsou na portálu českém projektu <http://share.cerge-ei.cz>.

Jana Bakalová a Radim Boháček

Koordinátoři projektu SHARE v České republice

Národohospodářský ústav České republiky, v.v.i. Politických vězňů 7, 11121 Praha 1

Email: janabakalova@email.cz a radim.bohacek@cerge-ei.cz